

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна**

за участі:

Університет Західної Аттики (Греція)
Університет прикладних наук Південної Вестфалії (Німеччина)
Педагогічний університет Карлсруе (Німеччина)
Інститут просторового менеджменту факультету просторового менеджменту та ландшафтної архітектури Вроцлавського природничого університету (Польща)
Університет агробізнесу і рурального розвитку (Болгарія)
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» (Україна)
Національний університет «Львівська політехніка» (Україна)
Українська асоціація розвитку менеджменту та бізнес-освіти (УАРМБО) (Україна)
Асоціація експертів сталого розвитку (Україна)
ГО «Інститут східноєвропейських досліджень і дорадництва» (Україна)

Бізнес-моделі для сталого розвитку: виклики та цифрова трансформація

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

(15-16 лютого 2024 р., м. Харків, Україна)

Харків – 2024

**Ministry of Education and Science of Ukraine
V. N. Karazin Kharkiv National University**

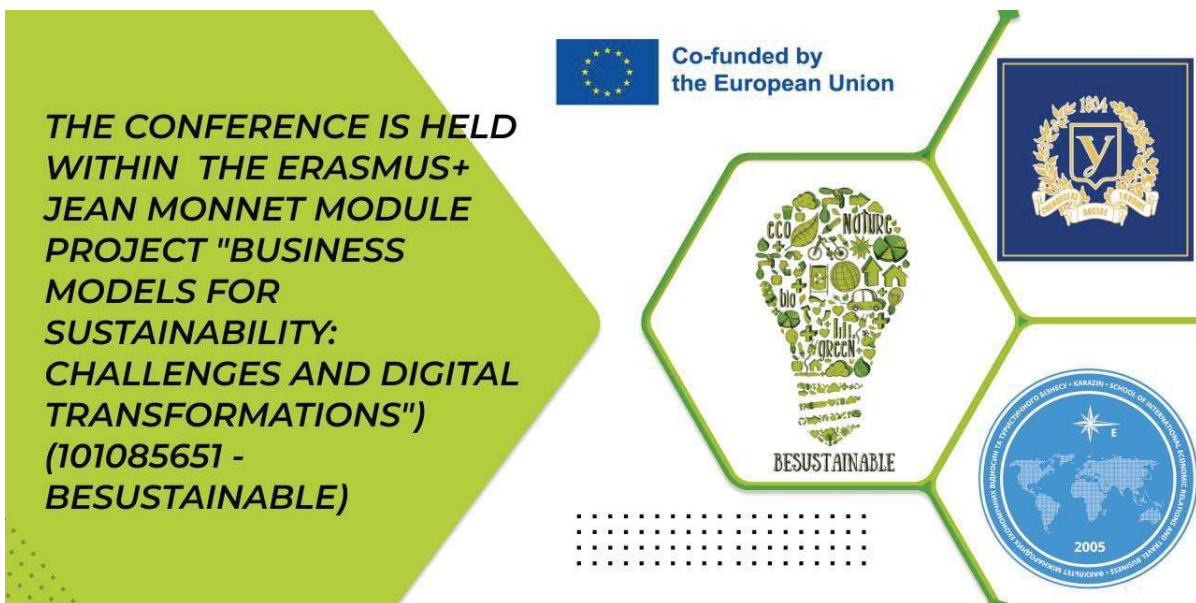
with the participation of:

University of West Attica (Greece)
South Westphalia University of Applied Sciences (Germany)
Institute of Spatial Management, Faculty of Spatial Management and Landscape Architecture,
Wroclaw University of Environmental and Life Sciences (Poland)
University of Agribusiness and Rural Development (Bulgaria)
State Scientific Institution "Institute of Modernization of the Content of Education" (Ukraine)
Lviv Polytechnic National University (Ukraine)
Ukrainian Association for the Development of Management and Business Education (Ukraine)
Association of Sustainable Development Experts (Ukraine)
PO "Institute of Eastern European Studies and Counselling" (Ukraine)

**Business Models for Sustainable Development:
Challenges and Digital Transformation**

**PROCEEDINGS
of International Scientific and Practical Conference**

(February 15-16, 2024, Kharkiv, Ukraine)

Electronic vision

Kharkiv – 2024

УДК 334.722:004+338.1(477)](063)
Б59

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(№ 544 від 7 грудня 2023 року)*

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет
рішенням Вченої ради Харківського національного університету
імені В. Н. Каразіна
(протокол № 4 від 4 березня 2024 року)*

Організаційний комітет:

Голова комітету: **Тетяна МІРОШНІЧЕНКО**, канд. екон. наук, доц.

Заступники голови: **Наталія ДАНЬКО**, канд. екон. наук, доц., **Світлана СТРАПЧУК**, канд. екон. наук, доц., **Олена МИКОЛЕНКО**, канд. екон. наук, доц.

Члени оргкомітету: **Міхаліс КОНІОРДОС**, професор (Греція), **Евальд МІТТЕЛЬШТАДТ**, професор (Німеччина), **Клаудія ВПКЕ**, професор (Німеччина), **Марія ХЕЛДАК**, професор (Польща), **Катерина АРАБСЬКА**, доцент, (Болгарія), **Анатолій КУЧЕР**, д-р екон. наук професор, старший дослідник (Україна), **Леся КУЧЕР**, д-р екон. наук, проф. (Україна), **Людмила ГОРОХОВА**, директор УАРМБО, (Україна), **Юрій САФОНОВ**, д-р екон. наук, професор (Україна), **Олександра ГУМЕННА**, канд. екон. наук, доцент (Україна), **Олена РЕШЕТНЯК**, д-р екон. наук, проф. (Україна), **Дмитро МИКОЛЕНКО**, д-р іст. наук, доц. (Україна), **Валерій РЄЗНІКОВ**, д-р наук з держ. упр., канд. екон. наук, професор (Україна), **Микола ПИСАРЄВСЬКИЙ**, канд. екон. наук, доц. (Україна), **Ольга БІЛЬОВСЬКА**, канд. екон. наук, доц. (Україна).

Конференція проводиться в межах виконання проекту Erasmus+ Jean Monnet Module “Business Models for Sustainability: Challenges and Digital Transformations”) (101085651 – BeSustainAble).

Бізнес-моделі для сталого розвитку: виклики та цифрова трансформація [Електронний ресурс] : тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 лютого 2024 р., м. Харків, Україна) – Харків. ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2024, (PDF 393 с.)

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Бізнес-моделі для сталого розвитку: виклики та цифрова трансформація» (15-16 лютого 2024 року). Конференція охопила широкий спектр напрямів інтеграції принципів сталого розвитку в план відновлення та декарбонізації економіки України, методології розробки бізнес-моделей у проєктуванні організації, кращих практик впровадження сталих бізнес-моделей у ЄС та Україні, можливостей цифрової трансформації для генерування ідей сталого бізнесу, сталих практик фінансування бізнесу та сталого розвитку та інклюзії в освіті.

Збірник стане вагомим джерелом інформації для всіх, хто зацікавлений у сталому розвитку України та Європейського Союзу і прагне ознайомитися з новими дослідженнями та ідеями науковців.

Матеріали друкуються в авторській редакції мовою оригіналу. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18300>

УДК 334.722:004+338.1(477)](063)
Б59

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

UDC 334.722:004+338.1(477)](063)
B59

*Conference is registrated in UkrSTI of the Ministry of Science and Education of Ukraine
(№ 544 of December 07, 2023)*

*Approved for posting on the Internet at a meeting of the Academic Council of
V. N. Karazin Kharkiv National University
(protocol No. 4 of March 4, 2024)*

Steering committee:

Head of the committee: **Tetiana MIROSHNYCHENKO**, Ass. Prof. Dr.

Deputy chairpersons: **Natalya DANKO**, Ass. Prof. Dr., **Svitlana STRAPCHUK**, Ass. Prof. Dr.,
Olena MYKOLENKO, Ass. Prof. Dr.

Members of the steering committee: **Michalis KONIORDOS**, Prof. Dr. (Greece), **Ewald MITTELSTÄDT**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Germany), **Claudia WIEPCKE**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Germany), **Maria KHELDAK**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Poland), **Kateryna ARABSKA**, Ass. Prof. Dr. (Bulgaria), **Anatoly KUCHER**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Lesya KUCHER**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Lyudmila HOROKHOVA**, director of UARMBO, (Ukraine), **Yuriy SAFONOV**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Oleksandra GUMENNA**, Ass. Prof. Dr. (Ukraine), **Olena RESHETNIAK**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Dmytro MYKOLENKO**, Ass. Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Valery RYEZNIKOV**, Prof. Dr. Dr. h.c. (Ukraine), **Mykola PYSAREVSKYI**, Ass. Prof. Dr. (Ukraine), **Olga BILYOVSKA**, Ass. Prof. Dr. (Ukraine).

The conference is held within the Erasmus+ Jean Monnet Module project "Business Models for Sustainability: Challenges and Digital Transformations" (101085651 - BeSustainAble).

Business models for sustainable development: challenges and digital transformation
[Electronic resource]: Proceedings of International Science and Practical Conference (of February 15-16, 2024, Kharkiv, Ukraine). – Kharkiv. V. N. Karazin National University, 2024, (PDF 393 p.)

The collection contains the proceedings of the International Scientific and Practical Conference «Business Models for Sustainable Development: Challenges and Digital Transformation»; (February 15-16, 2024). The conference covers a wide range of methods of integrating the principles of sustainable development into the recovery and decarbonization plan of the Ukrainian economy; the methodology of developing business models in the design of an organization; the best practices of implementing sustainable business models in the EU countries and Ukraine; the possibilities of digital transformation for generating sustainable business ideas, sustainable finance practices, and sustainable development and inclusion in education.

The collection is an important source of information for everyone who is interested in sustainable development of Ukraine and the EU and seeks to get acquainted with a state-of-the-art research and ideas.

The proceedings are printed in the author revision of the text in the original language. The authors are responsible for the content of the proceedings.

URI <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/18300>

UDC 334.722:004+338.1(477)](063)
B59

V. N. Karazin Kharkiv National University

СТАЛІСТЬ ТА ІНТЕГРАЦІЯ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У СТРАТЕГІЮ ВІДНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ ПІСЛЯ КРИЗИ: РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙ ТА ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ	352
ТАТАРИНЦЕВА Юлія	
ЮР'ЄВА Ірина	
ЧЖОУ Жуй.....	
	352
ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС: АНАЛІЗ ПРОГРАМ СПІВРОБІТНИЦТВА.....	355
ТКАЧЕНКО Яніна	
ПИСАРЕНКО Надія	
ШОЛУДЧЕНКО Сергій	
ІНТЕГРАЦІЯ СТІЙКОСТІ ДО БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	358
ШКУРА Ірина	
СЕКЦІЯ 6. СТАЛІЙ РОЗВИТОК ТА ІНКЛЮЗІЯ В ОСВІТІ.....	361
ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ШЛЯХОМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ	361
БАЛИНСЬКА Марина	
ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМ ІНТЕЛЕКТУ НА ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ	364
ІЛЬЧЕНКО Оксана	
РОЛЬ МОВНОСЛУХОВОЇ ПАМ'ЯТІ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЯ	366
ІЛЬЧЕНКО Оксана	
ВОДОЛАГІНА Поліна	
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДРІБНОЇ МОТОРИКИ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ.....	368
ІЛЬЧЕНКО Оксана	
ГЛУЩЕНКО Ірина	
РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ІГРОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ	370
ІЛЬЧЕНКО Оксана	
ДУДА Віталіна	
ПРОФІЛАКТИКА ДИСГРАФІЇ У ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ	372
ІЛЬЧЕНКО Оксана	
ДЬОМІНОВА Марія	
ПЕДАГОГІЧНІ МОЖЛИВОСТІ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РИТМІКИ У МОВЛЕННЬОВОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ	374
ІЛЬЧЕНКО Оксана	
КОШЛЯК Ганна	
АДК ЯК ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ ОСІБ З ООП В ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ.....	376
МАНТУЛЄНКО Марія	

СЕКЦІЯ 6. СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ІНКЛЮЗІЯ В ОСВІТІ

ПОДОЛАННЯ БАР'ЄРІВ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ШЛЯХОМ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ БЕЗБАР'ЄРНОСТІ

БАЛИНСЬКА Марина
maribalinskaya@gmail.com

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Проблема подолання бар'єрів в інклюзивному освітньому середовищі відповідає політиці безбар'єрності, що є національною стратегією зі створення безбар'єрного простору в Україні.

Дане питання є актуальним, адже інклюзія є одним із ключових понять безбар'єрності. Загалом інклюзія має на меті подолання та попередження бар'єрів, а також створення конкретних рішень, які дадуть змогу кожній людині бути рівноправним членом суспільства, мати доступ до якісної освіти, рівні можливості для розвитку та бути залученими у всі сфери життя [1].

Загалом необхідно сказати, що бар'єри - це певні труднощі на шляху до певної мети, що заважають або унеможливають її досягнення. Бар'єри (у тому числі в освітньому середовищі) можуть бути наступними:

- Архітектурні бар'єри, які можуть проявлятися у тому, що будівля освітньої установи не має дизайну, пристосованого до осіб з особливими освітніми потребами (наприклад, відсутність пандусів, необладнані туалети, тощо), що у свою чергу унеможливає користування нею особам, які мають особливі потреби.

- Інформаційні, які полягають у відсутності або недоступності інформації через її формат (наприклад, відсутність перекладання на жестову мову, спеціалізованого шрифту, тощо), в тому числі для осіб з особливими освітніми потребами.

- Процедурні, що не дозволяють людям з особливими потребами отримати необхідну інформацію або освітні послуги через ускладнені процедури.

- Психологічні, в основі яких є негативне чи упереджене ставлення до осіб з особливими потребами. Внаслідок цього може виникати інші власні бар'єри щодо ставлення дітей з особливими освітніми потребами до себе.

- Економічні, що полягають у відсутності скористатися певними освітніми послугами та отримати якісну освіту через брак або відсутність коштів у сімей з дітьми, які мають особливі освітні потреби.

- Нормативні бар'єри, що заключаються у відсутності або непередбаченості необхідних нормативних документів, які б дозволяли користування послугами та не обмежували право доступу до них [2].

Саме ці та інші бар'єри можуть стати перешкодами для осіб з особливими освітніми потребами на шляху отримання освітніх послуг та залученості у всі сфери людського життя. Подолання та попередження цих бар'єрів є однією з головних задач інклюзивної освіти. Для того, щоб усунути бар'єри та розробити і застосувати конкретні рішення, які дозволять кожній дитині на рівноправних засадах отримувати якісну освіту та брати участь у суспільному житті, пропонуємо розібратись та детально розглянути саме Національну стратегію зі створення безбар'єрного простору в Україні.

Відповідно до цієї стратегії безбар'єрність розуміється як філософія суспільства, у якому немає обмежень [3]. Головною ідеєю є створення середовища, у якому буде комфортно всім, а також підґрунтя для внутрішньої готовності кожного громадянина до цього (Зеленська, 2021). Про це йдеться у Національній стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні. [4].

Згідно до цієї Стратегії безбар'єрність розуміється як «загальний підхід до формування та імплементації державної політики для забезпечення безперешкодного доступу всіх груп населення до різних сфер життєдіяльності» [4].

Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні націлена на визначення основних труднощів та знаходження рішень для їх вирішення або хоча б зведення до мінімуму.

Якщо детально розглянути Стратегію, то маємо відмітити, що орієнтиром для її створення стали ключові документи щодо основ створення безбар'єрного простору такі, як: Конвенція про права осіб з інвалідністю, ратифікована Законом України від 16 грудня 2009 р. № 1767-VI, Європейська соціальна хартія, ратифікована Законом України від 14 вересня 2006 р. № 137-V, Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, міжнародна ініціатива "Партнерство Біарріц".

Мета Стратегії полягає у формуванні середовища без перешкод для всіх груп населення та для кожного окремого громадянина, у якому будуть створенні рівні можливості для отримання послуг, реалізації своїх прав за допомогою інтегрування всіх видів безбар'єрності в усі галузі державної політики.

У межах Національної Стратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні одним з ключових термінів є «доступність». Що, у свою чергу, розуміється як забезпечення рівного доступу для всіх груп населення до об'єктів та послуг, у тому числі до освіти, розвитку, інформації та комунікації [4].

Стратегія включає два основних рівні: рамкові умови безбар'єрності та стандарти безбар'єрності.

Перший рівень полягає у доступності для людини до фізичної, інформаційної та цифрової інфраструктури та можливості самореалізації.

Фокус другого рівня покладено на створення умов безбар'єрності в окремих сферах життя. Однією з таких сфер зокрема є сфера освіти, яка безпосередньо необхідна та стосується дітей та підлітків.

Для того, щоб подолати бар'єри в освітньому середовищі необхідно враховувати, які саме освітні труднощі мають здобувачі освіти. Для цього необхідно зробити аналіз методичних рекомендацій щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами та рівнів підтримки в освітньому процесі [5]. Детальний аналіз даного матеріалу планується за основу для майбутніх досліджень. Проте у межах даної публікації необхідно відмітити, що на наявність та характер освітніх бар'єрів впливають саме категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів), якими є такі, як: інтелектуальні; функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві); фізичні; навчальні; соціоадаптаційні чи соціокультурні. Відносно кожної з цих категорій особливих освітніх потреб (труднощів) необхідно визначити та розібрати наступні критерії:

- Особливості функціонування психічної сфери (пізнавальних процесів, особливостей мовленнєво-комунікативної діяльності, особливостей розвитку та функціонування слухового (слухо-зорового) сприймання та мовлення (усного та писемного), особливостей функціонування зорової функції, особливостей навчальної діяльності (мотивації, контролю та самоконтролю), емоційно-вольової сфери), особливостей функціонування рухової (моторної) сфери, особливостей та стану сформованості навичок соціальної комунікації та соціальної взаємодії.

- Які освітні труднощі відповідають даними особливостями.
- Критерії визначення ступеня труднощів.
- Критерії освітніх труднощів (наприклад, інтелектуальні, функціональні (сенсорні, моторні, мовленнєві), навчальні, соціоадаптаційні/соціокультурні).
- Які освітні бар'єри створюють дані труднощі (наприклад, перешкоджають успішному опануванню знань, комунікації, організації системи відносин (у групі/класі та ін.), перешкоджають успішному функціонуванню (навчанню/взаємодії/пересуванню) в закладі освіти.

- Які потреби у наданні підтримки необхідно врахувати та задовольнити. Серед них можуть бути такі, як: наявність потреби у створенні прилаштувань освітнього середовища (підбір матеріалів, форм роботи під час організації освітнього процесу); створення спеціального та необхідного дизайну приміщень; проведення консультацій учасників освітнього процесу з можливим залученням інших фахівців; наявність потреби посиленої уваги з боку психолога, вчителя логопеда, дефектолога закладу освіти до учня; наявність потреби у здійсненні комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини; створенні прилаштувань освітнього середовища (індивідуальної програми розвитку, навчального плану, модифікованої навчальної програми); надання можливості забезпечення асистентом вчителя відповідно до потреб; присутності асистента учня; забезпечення потреби у спеціальних технічних засобах навчання; потреби в корекційно-розвиткових заняттях, тощо [5].

Отже, можна зробити висновок, що можливі бар'єри в освітній діяльності можуть стати суттєвими труднощами в отриманні освітніх послуг, засвоєнні знань, взаємодії та комунікації з оточуючими, адаптації до освітнього процесу. Подолання та попередження цих бар'єрів є однією з головних задач інклюзивної освіти. Даний процес відповідає політиці безбар'єрності, що є Національною стратегією зі створення безбар'єрного простору в Україні. Для її виконання та інтеграції в освітній процес необхідне розуміння та дотримання принципів даної стратегії, а також глибокого аналізу категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами та рівнів підтримки в освітньому процесі. Це є метою та вектором наших подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. «Довідник безбар'єрності»: веб-сайт. URL: <https://bf.in.ua/>
2. Освітній серіал «Безбар'єрна грамотність»: веб-сайт. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/lesson/seria-1-stosuetsa-usih>
3. Безбар'єрність: веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/bezbarernist.html>
4. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366-р, Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>.
5. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі: Методичні рекомендації/ укладачі: Прохоренко Л.І. та ін. Івано-Франківськ, 2013. 415 с.